

Årsrapport 2017

Tillsynsavdelningen

Februari 2018

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	2
2	Sammanfattning.....	3
3	Verksamheten under 2017	4
3.1	Särskilda tillsynsärenden.....	4
3.2	Remisser och beslut från JO, JK och SIN.....	4
3.3	Överprövningsärenden	5
3.4	Förundersökningar mot domare.....	5
3.5	Skadeståndsärenden	5
3.6	Övriga ärenden (klagomål m.m.).....	6
3.7	Särskilda projekt m.m.	7
3.7.1	Modell för uppföljning av tillsynsrapporter.....	7
3.7.2	Breddat perspektiv på åtalsfrågan	7
3.8	Samverkan m.m.	7
4	Beslut av särskild betydelse.....	8
4.1	Särskilda tillsynsärenden.....	8
4.1.1	ÅM 2016/4543 – Riksåklagaren om hanteringen av ett straffrättsbeslut	8
4.1.2	ÅM 2016/4056 – Riksåklagaren om tvångsmedel	8
4.1.3	ÅM 2016/4143 – Riksåklagaren om åklagares ansvar i ett i media uppmärksammat ärende om brott mot kvinna i relation.....	8
4.1.4	ÅM 2016/8226 m.fl. – Riksåklagaren påminner om åklagares ansvar vid fördröjning av förhör enligt 24 kap. 8 § RB.....	8
4.1.5	ÅM 2016/1042 – Riksåklagaren om restriktioner.....	9
4.2	Överprövningsärenden	9
4.2.1	ÅM 2016/9209	9
4.2.2	ÅM 2017/2285	9
4.3	Beslut från JO	10
4.3.1	JO-kritik mot åklagare som inte tagit in fotografier som använts i en fotokonfrontation i förundersökningsprotokollet.....	10
4.3.2	JO om att känsliga uppgifter ur en patientjournal som hämtades in och användes utan samtycke	10
4.4	Beslut från JK.....	11
4.4.1	Justitiekanslern (JK) om skadestånd efter husrannsakan.....	11
4.4.2	Justitiekanslern (JK) om brister vid handläggningen av en förundersökning.....	12

1 Inledning

Riksåklagaren har en skyldighet att som högste åklagare under regeringen, verka för lagenlighet, följdriktighet och enhetlighet i åklagarnas rättstillämpning (3 § förordningen [2015:743] med instruktion för Åklagarmyndigheten). Riksåklagaren har också ett ansvar för att Åklagarmyndigheten meddelar de föreskrifter, allmänna råd och övriga riktlinjer och anvisningar som behövs för åklagarverksamheten (3 § åklagarförordningen [2004:1265]), se även prop. 2004/05:26 s. 13 ff.

Av bestämmelserna i 7 kap. 5 § rättegångsbalken följer att högre åklagare kan överta åklagaruppgiften och ändra en lägre åklagares beslut. Dessa bestämmelser utgör grunden för högre åklagares rättsliga tillsyn. Den närmare regleringen av tillsynsverksamheten återfinns i Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (ÅFS 2012:2) om rättslig tillsyn.

En fristående tillsynsfunktion vid Åklagarmyndigheten, tillsynsavdelningen, biträder riksåklagaren i dennes tillsynsarbete. Varje år redovisar avdelningen en rapport som beskriver avdelningens verksamhet under föregående år.

I denna rapport sammanställs tillsynsavdelningens verksamhet under år 2017.

Stockholm i februari 2018

Per Lindqvist
tillsynschef

2 Sammanfattning

I denna rapport sammanställs tillsynsavdelningens verksamhet under år 2017.

En stor del av tillsynsavdelningens verksamhet består i att handlägga särskilda tillsynsärenden och hantera remisser från externa tillsynsorgan såsom Riksdagens ombudsmän (JO), Justitiekanslern (JK) och Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden (SIN). Under 2017 har det vid avdelningen inletts 37 särskilda tillsynsärenden (se avsnitt 3.1) och inkommit 20 remisser från externa tillsynsorgan (se avsnitt 3.2). I avsnitt 4 i årsrapporten sammanställs ett antal beslut av särskild betydelse som har meddelats av riksåklagaren, JO och JK under året. Tillsynsavdelningen har vidare under året handlagt 431 ärenden om överprövning (se avsnitt 3.3). Avdelningen har också hanterat flera ärenden om klagomål och anmälningar om brott m.m. (se avsnitt 3.4 och 3.6).

Under år 2017 har tillsynsavdelningen härutöver varit ansvarig för eller delaktig i handläggningen av ett par projekt (se avsnitt 3.7).

3 Verksamheten under 2017

3.1 Särskilda tillsynsärenden

Under 2017 har ärenden likt tidigare år överlämnats till eller initierats av tillsynsavdelningen för ställningstagande till om ett särskilt tillsynsärende ska inledas. Majoriteten av ärendena har överlämnats till tillsynsavdelningen från utvecklingscentrumen eller från kammarchefen. Vissa ärenden har initierats av tillsynsavdelningen genom bevakning av media. Det har också förekommit att särskilda tillsynsärenden har inletts med anledning av uppgifter i klagomålsärenden. Under år 2017 har 37 särskilda tillsynsärenden inletts (33 ärenden under 2016). Riksåklagaren har under 2017 fattat beslut i 43 tillsynsärenden (28 ärenden under 2016). Ärendena har bl.a. rört handläggning av personella och reella tvångsmedel, långsam handläggning samt preskriptionsfrågor. Under 2017 har det även beslutats att särskilda tillsynsärenden inte ska inledas i 21 ärenden (50 ärenden under 2016) och i 5 ärenden har det fattats beslut om att avsluta tillsynsärendet, t.ex. efter att upplysningar från handläggande åklagare inhämtats (6 ärenden under 2016).

I detta sammanhang kan nämnas att riksåklagarens tillsynsverksamhet var föremål för översyn under 2017. En rapport över den översynen redovisades av rättschefen i november 2017 (Riksåklagarens tillsynsverksamhet – En översyn). Riksåklagaren och vice riksåklagaren har ställt sig helt bakom bedömningarna och förslagen i rapporten. De ändringar i styrdokumentet som rapporten föranlett har trätt i kraft den 1 januari 2018.

3.2 Remisser och beslut från JO, JK och SIN

Under 2017 har 7 remisser inkommit till Åklagarmyndigheten från JO (4 remisser under 2016). Dessa har bl.a. avsett hanteringen av tvångsmedel och frister för handläggningen samt handläggningstakten i övrigt. JO har under år 2017 fattat beslut i 3 ärenden som har handlagts vid tillsynsavdelningen (10 ärenden under 2016). Kritik utdelades mot åklagare eller Åklagarmyndigheten i 2 av 2017 års ärenden (6 ärenden under 2016).

Från JK har 12 remisser inkommit till Åklagarmyndigheten under 2017 (16 remisser under 2016). JK har under år 2017 fattat beslut i 19 ärenden rörande Åklagarmyndigheten (10 under 2016). I 5 av ärendena tillerkändes sökanden skadestånd att utges av Åklagarmyndigheten (3 ärenden under 2016). I 3 ärenden avslogs anspråket på ersättning men viss kritik uttalades gällande polis och/eller åklagares handläggning.

SIN har inkommit med 1 remiss till Åklagarmyndigheten under 2017 (1 remiss även under 2016). Ärendet rörde förhållandena kring begäran och verkställighet av beslut om hemlig kameraövervakning.

3.3 Överprövningsärenden

Verksamheten vad gäller överprövningar sker huvudsakligen vid utvecklingscentrumen. Det finns en möjlighet till överprövning hos riksåklagaren. Som huvudregel tar riksåklagaren, i enlighet med de föreskrifter som finns på området, mycket sällan upp ärenden till prövning när ett beslut har prövats av en högre åklagare (dvs. en överåklagare eller en vice överåklagare) vid ett utvecklingscentrum eller vid Ekobrottsmyndigheten. Under år 2017 inkom 431 ärenden (424 ärenden under 2016) till riksåklagaren med begäran om överprövning. Av dessa togs 2 ärenden upp till prövning (2 ärenden även under 2016). Det ena ärendet återupptogs vid 2 tillfällen.

3.4 Förundersökningar mot domare

Enligt 7 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken (RB) är endast riksåklagaren allmän åklagare i hovrätt i mål som avses i 2 kap. 2 § första stycket RB, dvs. mål om ansvar på grund av brott som begåtts i utövningen av tjänsten eller uppdraget som domare i allmän underrätt. Under år 2017 har 45 ärenden rörande anmälningar mot domare för brott i tjänsten handlagts vid tillsynsavdelningen (40 ärenden under 2016). Anmälningar mot domare kan dock även förekomma i andra ärenden som inkommer till tillsynsavdelningen (se avsnitt 3.6). Förundersökning har inletts i 2 ärenden, vilka båda även lagts ned under året. I 3 ärenden, där förundersökning inletts under 2016 har beslut fattats om att lägga ned förundersökningen. Under året har åtal väckts i 1 ärende. Det åtalet har senare lagts ned.

3.5 Skadeståndsärenden

Riksåklagaren, inte JK, handlägger skadeståndsanspråk när det är fråga om s.k. faktiska skador. Under år 2017 har 3 sådana ärenden om skadestånd handlagts vid tillsynsavdelningen. I 2 av ärendena, vilka inkom under året 2016, har anspråken avslagits. Anspråken rörde skadeståndsanspråk som riktats mot Åklagarmyndigheten med anledning av åklagares hantering av beslag respektive kontaktförbud. I det tredje ärendet pågår handläggningen och frågan rör åklagares underlåtenhet att föra målsägandens talan om bättre rätt i domstol.

3.6 Övriga ärenden (klagomål m.m.)

Klagomålsärenden – det vill säga ärenden där det görs gällande att åklagare har handlat felaktigt i samband med arbetet och som inte rör brott av åklagaren, överprövning, att ett pågående ärende ska påskyndas eller jäv – handläggs enligt huvudregeln i 10 § första stycket Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (ÅFS 2012:2) om rättslig tillsyn hos riksåklagaren om klagomålet rör åklagare vid Åklagarmyndigheten. Under år 2017 inkom 15 sådana klagomålsärenden till tillsynsavdelningen (ca 65 ärenden under 2016). Det ska dock sägas att det finns osäkerhetsfaktorer beträffande statistiken avseende antalet klagomålsärenden och vissa andra närliggande ärendeslag på grund av bland annat risk för felregistreringar i det nuvarande ärendehanteringssystemet Alp-IM. Det ärendehanteringssystemet är nu under avveckling.

Ärenden om brott i tjänsten av åklagare eller annan anställd vid ett utvecklingscentrum eller vid Huvudkontoret vid Ekobrottsmyndigheten ska handläggas av riksåklagaren om riksåklagaren inte bestämmer annat (10 § Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd [ÅFS 2014:16] om var ärenden om brott av vissa befattningshavare ska handläggas). Vidare ska ärenden om brott i tjänsten av bl.a. justitieråd och statsråd enligt 14 och 15 §§ ÅFS 2014:16 överlämnas till riksåklagaren för vidarebefordran till behörig instans. Det händer ofta att ärenden som ska överlämnas till en annan instans inkommer till tillsynsavdelningen eftersom enskilda ibland vänder sig direkt till riksåklagaren med anmälningar mot t.ex. åklagare och poliser eller andra som ska handläggas vid en åklagarkammare eller annan enhet. Det har inkommit 90 ärenden av dessa slag till tillsynsavdelningen under år 2017 (95 ärenden under 2016).

Det har vidare inkommit sammanlagt 23 ärenden i kategorierna "Övriga åklagarärenden – Allmänna klagomål" och "Tillsyn – Övriga tillsynsärenden". Dessa ärenden kan t.ex. vara av sådant slag att de ska överlämnas till en åklagarkammare eller annan enhet eftersom de kan uppfattas som en anmälan om brott. Inte sällan är innehållet i skrivelser av detta slag så oklart att skrivelserna inte kan ligga till grund för någon handläggning.

Om någon gör ett stort antal anmälningar om brott och/eller i stor omfattning påkallar tillsyn rörande enskilda fall kan, om det är lämpligt, beslut om handläggning i särskild ordning fattas enligt 21 § ÅFS 2012:2. Det innebär att samtliga skrivelser från den aktuella personen ska överlämnas till tillsynsavdelningen för ställningstagande till om ärendet ska handläggas av riksåklagaren eller av någon annan. Under 2017 har 24 personer varit föremål för handläggning i särskild ordning (25 personer under 2016). I vissa fall kan det röra sig om en större mängd skrivelser varje vecka.

3.7 Särskilda projekt m.m.

Under år 2017 har tillsynsavdelningen varit ansvarig för eller delaktig i handläggningen av ett par projekt.

3.7.1 Modell för uppföljning av tillsynsrapporter

Tillsynsavdelningen avslutade under 2017 arbetet med en elektronisk uppföljningsmodell som nu ligger på intranätet för att ge en samlad bild över de åtgärder och uppdrag som beslutats utifrån resultatet av utvecklingscentrumens tematiska tillsyn.

3.7.2 Breddat perspektiv på åtalsfrågan

En särskild arbetsgrupp avlämnade i oktober 2015 en delrapport avseende ett breddat perspektiv på bl.a. åtalsfrågan i vissa fall. Arbetsgruppen har under 2016 och 2017 löpande följt arbetet och ska utvärdera verksamheten. En delrapport om försöket har avlämnats sommaren 2017 och en slutrapport med förslag kommer i början av 2018. Tillsynsavdelningen ansvarar för projektet och bistår arbetsgruppen med en sekreterare.

3.8 Samverkan m.m.

Under 2017 hölls flera samverkansmöten om rättslig tillsyn med bland annat företrädare för Ekobrottsmyndigheten och Särskilda åklagarkammaren. Vidare deltog tillsynsavdelningen under verksamhetsåret i två samverkansmöten tillsammans med företrädare för Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Kriminalvården och Ekobrottsmyndigheten. Tillsynsavdelningen deltog också i tre möten om rättslig tillsyn och styrning inom ramen för rättsligt forum vid Åklagarmyndigheten.

4 Beslut av särskild betydelse

4.1 Särskilda tillsynsärenden

4.1.1 ÅM 2016/4543 – Riksåklagaren om hanteringen av ett straffidsbeslut

Riksåklagaren gör i beslutet uttalanden om vad som gäller för en häktad person som börjar verkställa en dom på fängelse och vad som då ska ske med pågående häktning. Riksåklagaren pekar i beslutet på åklagares ansvar när denne underrättats om straffidsbeslut för att i vissa fall häva häktningen.

4.1.2 ÅM 2016/4056 – Riksåklagaren om tvångsmedel

Ett anhållningsbeslut i frånvaro har efter samråd mellan åklagaren och polis verkställts i anslutning till ett matchevenemang. Polisingripandet fick stor medial uppmärksamhet. Riksåklagaren konstaterar bl.a. att det saknas skäl att ifrågasätta anhållningsbeslutet och anser att åklagaren inte ska lastas för att polisen inte verkställt anhållningsbeslutet på det sätt som åklagaren lämnat direktiv om.

4.1.3 ÅM 2016/4143 – Riksåklagaren om åklagares ansvar i ett ärende om brott mot kvinna i relation

Riksåklagaren har granskat två åklagares handläggning av ett ärende om brott i nära relation där förundersökningen lades ned. Vid en senare tidpunkt dödades kvinnan av mannen. Riksåklagaren anser att åklagarna har i vissa delar brustit i handläggningen av ärendet.

4.1.4 ÅM 2016/8226 m.fl. – Riksåklagaren påminner om åklagares ansvar vid fördröjning av förhör enligt 24 kap. 8 § RB

Riksåklagaren har i ett för flera ärenden gemensamt beslut behandlat frågan om förhör med en gripen person, där förhöret är fördröjt.

Riksåklagaren påminner om att så snart en anmälan om gripandet har gjorts, åklagaren övertar ansvaret för frihetsberövandet och att det i åklagarens kontrollfunktion ingår att följa upp ärendet och verka för att förhöret äger rum så snart som möjligt.

Riksåklagaren anser att frågan om hur kontrollfunktion ska fullgöras kan se olika ut från fall till fall och att åklagaren har relativt vida ramar att själv avgöra det. Riksåklagaren understryker dock följande. Åklagaren måste beakta att anhållningsförhör alltid ska hållas så snart som möjligt och att de frister som gäller enligt 23 kap. 9 § första stycket RB är vägledande för anhållningsförhöret. Åklagaren bör också ta en kontakt med polisen senast innan fristen om totalt tolv timmar är på väg att löpa ut. När det gäller fristen uttalar

riksåklagaren som sin uppfattning att åklagare tills vidare även fortsättningsvis bör räkna fristen om totalt tolv timmar i 23 kap. 9 § RB från tidpunkten för gripandet.

4.1.5 ÅM 2016/1042 – Riksåklagaren om restriktioner

En häktad person var felaktigt ålagd restriktioner under fem dagar. Riksåklagaren fann att i detta ärende felaktigheten helt fick tillskrivas andra aktörer än åklagaren.

I beslutet uttalade riksåklagaren följande för framtida vägledning.

”Generellt sett vill jag uppmärksamma att en blankett som innehåller både en uppgift om att några restriktioner inte ska gälla och uppgifter om att sådana ska gälla kan uppfattas som otydlig och – tillsammans med omständigheter hos domstolen eller Kriminalvården – felaktigt leda till restriktioner. I ljuset av den risken är det givetvis bra om åklagaren till undvikande av missförstånd tydligt förmedlar vad som gäller antingen skriftligen, t.ex. genom att även dra ett pennstreck över de inaktuella uppgifterna, eller muntligen så som skett i detta fall.”

4.2 Överprövningsärenden

4.2.1 ÅM 2016/9209

Riksåklagaren har i ett ärende överprövat vice överåklagares beslut att lägga ned en förundersökning för vållande till annans död. Riksåklagaren beslutade att förundersökningen skulle återupptas och ytterligare utredningsåtgärder vidtas.

4.2.2 ÅM 2017/2285

Riksåklagaren har i ett ärende överprövat överåklagares beslut att inleda förundersökning för dataintrång och beslutat att förundersökningen skulle ledas av Utvecklingscentrum i stället för Särskilda åklagarkammaren.

I beslutet konstaterar riksåklagaren följande. I överprövningsärenden där en högre åklagare gjort en rättslig bedömning som avviker från den bedömning som gjorts av den lägre åklagaren, och det saknas nya omständigheter i sak efter överprövningsbeslutet, finns en risk att den lägre åklagare som får ansvar för ärendet kan framstå som bunden av den högre åklagarens rättsliga bedömning också i fråga om det finns förutsättningar att väcka åtal. Dessa situationer är problematiska med hänsyn till principen om åklagarens självständiga ställning och att det av 12 kap. 2 § regeringsformen följer att anvisningar från en högre åklagare till en lägre åklagare om hur han eller hon ska besluta i ett enskilt fall inte är bindande för den lägre åklagaren. Om den lägre åklagaren i dessa fall däremot kommer fram till att tillräckliga skäl för åtal inte föreligger kan det förväntas att en ny överprövning begärs i ärendet och därpå följande förflyttningar av handläggningen av ärendet mellan de olika rättsliga nivåerna i åklagarväsendet.

Dessa omständigheter, menar riksåklagaren, talar sammantagna för att om en

högre åklagare ändrar en lägre åklagares beslut att inte inleda förundersökning på den grunden att den högre åklagaren gör en annan bedömning av rättsläget och eventuella förundersökningsåtgärder inte kan förväntas påverka rättsfrågan på något avgörande sätt, bör den högre åklagaren i normala fall behålla handläggningsansvaret för ärendet, föranstalta om eventuella förundersökningsåtgärder samt därefter även pröva frågan om det finns förutsättningar att väcka åtal (jfr Riksåklagarens riktlinjer [RåR 2013:1] Överprövning och annan prövningsverksamhet, avsnitt 2.6.2).

4.3 Beslut från JO

4.3.1 JO-kritik mot åklagare som inte tagit in fotografier som använts vid en fotokonfrontation i förundersökningsprotokollet

I en förundersökning hade flera förhör hållits där fotokonfrontationer genomförts. Dokumentationen från förhören fanns med i förundersökningsprotokollet, men inte fotografierna. Skälet till att fotografierna inte ingick var att åklagaren inte åberopade fotokonfrontationerna som bevisning och att åklagaren bedömde att fotografierna omfattades av sekretess.

JO framhåller sammanfattningsvis följande i sitt beslut.

Ett förundersökningsprotokoll ska ge en trogen bild av det som har förekommit vid förundersökningen och som har betydelse för målet. Urvalet av vad som ska ingå i protokollet ska göras med beaktande av objektivitetsprincipen. Åklagaren måste vara vaksam på att åklagaren inte väljer bort sådant som från försvarets synpunkt kan framstå som betydelsefullt. En fotokonfrontation är normalt sett av betydelse för utredningen oavsett resultatet av konfrontationen. Det är knappast möjligt för en försvarare att värdera utfallet av en fotokonfrontation utan att ha tillgång till de fotografier som använts. När fotografierna är av betydelse för utredningen finns det inget rättsligt utrymme för att avstå från att ta in dem i protokollet, oavsett om fotografierna omfattas av sekretess.

JO kritiserar åklagaren för att fotografierna inte togs in i förundersökningsprotokollet.

JO konstaterar avslutningsvis att Åklagarmyndigheten saknar riktlinjer för hur en fotokonfrontation ska redovisas och förutsätter att myndigheten påbörjat ett arbete för att få till stånd enhetliga rutiner för hela myndigheten.

JO:s beslut har diarienummer 7381-2015.

4.3.2 JO om att känsliga uppgifter ur en patientjournal som hämtades in och användes utan samtycke

I en polisledd förundersökning rörande misshandel hämtade polisen in kopior av målsägandens patientjournal avseende tre olika vårdtillfällen. Samtliga journalkopior togs in i förundersökningsprotokollet. Åklagare väckte härefter åtal och åberopade samtliga journalanteckningar som bevisning.

I en anmälan till JO framförde målsäganden klagomål bl.a. mot att journalanteckningarna avseende ett av de tre vårdtillfällena hade inhämtats och använts av polis och åklagare utan hans samtycke. Han hade därför kontaktat åklagaren före rättegången och påtalat att anteckningarna var integritetskänsliga.

JO konstaterar att i detta fall har åklagaren inte haft anledning att ifrågasätta att det funnits ett samtycke från målsäganden och att åklagaren inte förfarit felaktigt genom att låta uppgifterna stå kvar i förundersökningsprotokollet eftersom de inte saknat betydelse för målsägandens skadeståndsanspråk.

Det inträffade illustrerar dock, enligt JO, att det är av vikt att omfattningen av samtycken som inhämtas dokumenteras tydligt. JO framhåller att det inte får förekomma att sekretesskyddade uppgifter hämtas in utan samtycke när det krävs ett sådant för att det ska få ske. Vidare framhåller JO att såväl en polisiär förundersökningsledare som en åklagare har ett ansvar för att vidta relevanta åtgärder för att undvika att integritetskänsliga uppgifter sprids. JO påminner om att i samband med att åklagaren går igenom förundersökningsprotokollet i en polisledd förundersökning måste åklagaren vara uppmärksam på om protokollet innehåller uppgifter som är utan betydelse för målet, och att detta gäller särskilt uppgifter som kan vara integritetskänsliga. Det kan t.ex., framhåller JO, finnas anledning för åklagaren att återuppta förundersökningen för att lyfta ut integritetskänsliga uppgifter som saknar betydelse ur förundersökningsprotokollet. I vissa situationer kan det härtill finnas anledning för en åklagare att uppmärksamma domstolen på att förundersökningsprotokollet innehåller integritetskänsliga uppgifter och också att aktualisera frågan om en förhandling i domstolen bör hållas inom stängda dörrar när uppgifterna läggs fram.

JO:s beslut har diarienummer 741-2016.

4.4 Beslut från JK

4.4.1 JK har beslutat i ett ärende som avsåg skadeståndsanspråk efter tvångsmedelsåtgärd.

En person begärde ersättning för att hans tomt förstörts efter utgrävningar som gjorts vid verkställande av en tvångsmedelsåtgärd.

I beslutet pekar JK på den skillnad som är mellan en husrannsakan enligt 28 kap. 1 § RB för att söka efter gods i hus, rum eller slutet förvaringsställe och den undersökning enligt 28 kap. 10 § RB som kan beslutas om när det gäller annan plats, som inte är tillgänglig för allmänheten. JK konstaterar också att det råder samma rättsliga förutsättningar för de båda tvångsmedlen.

JK avslog skadeståndsanspråket.

JK:s beslut har diarienummer 851-17-4.3

4.4.2 JK om brister vid handläggningen av en förundersökning

JK har beslutat i ett ärende som bl.a. avsåg skadestånd enligt frihetsberövandelagen. I beslutet har JK riktat kritik mot Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten för brister vid handläggningen av förundersökningen.

Ärendet rörde handläggningen av ett ärende där en 16-åring var häktad under cirka två veckor misstänkt för grovt rån i en butik. Enligt målsäganden användes en pistol vid brottet. Dagen efter rånet hittade målsäganden ett pistolmagasin på brottsplatsen. Han överlämnade magasinet till polisen som tog det i beslag och genomförde en undersökning av magasinet. Av undersökningsprotokollet framgår att magasinet bedömdes tillhöra en soft air gun. Före häktningsförhandlingen fick åklagaren del av det beslagsprotokoll där fyndet av pistolmagasinet dokumenterats. Åklagaren informerades dock inte om det protokoll där bedömningen av magasinet framgick. Vid häktningsförhandlingen gjorde åklagaren gällande att den pistol som användes vid rånet föreföll vara ett riktigt vapen. Den misstänkte och hans försvarare samt domstolen informerades inte om fyndet av magasinet och bedömningen av det.

JK konstaterar att den misstänkte och hans försvarare inte haft tillgång till samtliga relevanta omständigheter som framkommit vid brottsutredningen, vilka var av betydelse för rubriceringen av brottsmisstankarna. Att det rörde sig om uppgifter som talade till den misstänktes fördel gör det inträffade enligt JK än mer allvarligt.

Polismyndigheten kritiseras för att ha skickat det anträffade magasinet till NFC för vidare utredningar utan att först meddela åklagaren att magasinet anträffats och att det bedömdes komma från en soft air gun.

Den ansvarige åklagaren borde enligt JK ha tagit del av uppgifterna i beslagsprotokollet och med anledning av den informationen kontaktat polisen inför häktningsförhandlingen för att närmare klargöra om fyndet av magasinet kunde antas ha någon betydelse för brottsutredningen och den aktuella brottsrubriceringen. Genom att inte vidta dessa kontrollåtgärder har åklagaren enligt JK brustit i den noggrannhet som kan begäras vid en förundersökning mot en ung person som misstänks för allvarlig brottslighet.

JK:s beslut har diarienummer 7824-15-40